

ภาษาและความหมาย LANGUAGE AND MEANING

คำเอียง กองสิน*

บทคัดย่อ

ภาษาและความหมาย เป็นของคู่กัน มีภาษาที่ได้ก็มีความหมายที่นั่น ภาษาถ้าปราศจากความหมาย ก็ไม่ได้ชื่อว่าเป็นภาษา องค์ประกอบสำคัญของภาษามี 3 ประการ คือ 1. เสียง 2. ไวยากรณ์ 3. ความหมาย การเขียนบทความนี้ ผู้เขียนใช้หนังสือ ตำราภาษาศาสตร์ ของอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงหลายท่าน เช่น พยาอนุนามราชธน ศาสตราจารย์คุณหญิงสุริยา รัตนกุล อาจารย์ประสิทธิ์ กาพย์กลอน และดร.วิจิตร ภาณุพงศ์ เป็นต้น บทความนี้ถึงแม้จะไม่ยาว แต่ผู้เขียนได้เลือกเอาแต่แก่นแท้ คือ เพชรน้ำหนึ่งของวิชาภาษาศาสตร์มาเขียนไว้ เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้รู้ว่า คำว่า ภาษา ในภาษาสกฤต และภาษา ในภาษาบาลี ต่างกันหรือไม่ อย่างไร ความหมายของภาษาที่กว้างออกไปดังเช่น ประสิทธิ์ กาพย์กลอน ให้ความหมายของคำว่า ภาษา ว่า สำเนียงบอกภาษา กิริยาบอกตระกูล ลุงคำจับปูทะเลขาย แก่ก็มีความสุขตามภาษาตระกูลคำโดด เป็นต้น ท่านผู้อ่าน อ่านจบแล้วได้แนวคิดเกี่ยวกับภาษาอย่างไร

คำสำคัญ: ภาษา, ความหมาย

ABSTRACTS

Language and meaning are pairs. Any language has meaning there. Language without meaning it is not called a language. The main components of the language are: 1. Sound 2. Grammar 3. Meaning To write this article. The author uses the book. Linguistic Textbook Many famous teachers such as Paya Anunanaram. Prof. Khunying Suriya Ratanakul, Prof. Prasit Kukwangkol and Dr. Wichin Panupong. This article is not even long. But the author chose the essence of the linguistics of linguistics to write. In order for the reader to know that the words in the language of the Pali and Pali language are different or not, the meaning of the broader language, such as the efficiency of the language, means that the accent language. Family talk Uncle Crab Catching Sea for Sale You are happy by the language, the words are singular, etc. Readers have already read the concept of language.

Keywords: Language, Definition

* ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทนำ

ภาษา คือ อะไร ? พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายไว้ว่า ภาษา คือ ถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียนเพื่อสื่อความหมายของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน หรือเพื่อสื่อความหมายเฉพาะวงการ เช่น ภาษาราชการ ภาษากฎหมาย ภาษาธรรม ภาษาปรัชญา ภาษาเสียง ตัวหนังสือ หรือกริยาอาการที่สื่อความหมายให้เข้าใจกันได้ เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง ภาษามือ (ภาษาใบ้) ภาษาคน หรือชาติที่พูดภาษานั้นๆ เช่น มอญ เขมร ลาว ญวน เมียนมา เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

พระยาอนุมานราชธน นักนิรุกติศาสตร์ไทย เขียนไว้ในตอนที่ 1 ในหนังสือนิรุกติศาสตร์ว่า ภาษา คือ เครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อสาร เพื่อความเข้าใจกันในสังคม หรือเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดขึ้น จากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรม ดังนั้น ภาษาและวัฒนธรรมจึงเป็นของคู่กัน เหมือนเงาตามตัวแยกกันไม่ออก (อนุมานราชธน, 2522)

ศาสตราจารย์ คุณหญิง ดร.สุรียา รัตนกุล ได้ให้ความเห็นว่า วิชาอรรถศาสตร์เป็นวิชาว่าด้วยเรื่องของความหมาย คือ การศึกษาถึงแนวคิด ความหมาย วิธีการที่ภาษาสื่อความหมาย หรือ ศึกษาเกี่ยวกับประเภทต่าง ๆ ของความหมาย นั่นคือ การศึกษาว่า ภาษาสื่อความหมายได้อย่างไร มีความหมายอะไรบ้างที่ภาษาสื่อออกมา ได้แก่ คำ วลี ประโยค และข้อความต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องที่ยาวกว่าประโยค ทำได้อย่างไร ความรู้ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาษานี้ จะช่วยให้เราทราบธรรมชาติของภาษาได้ดีขึ้น นั่นก็คือ ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายได้ดีที่สุดของมนุษย์ มนุษย์นอกจากจะมีเครื่องมือในการสื่อความหมายแล้ว มนุษย์ยังมีเครื่องมือ อื่น ๆ อีกมากมายหลายวิธี เพื่อใช้ในการสื่อความหมายได้ เช่น การใช้ภาษาท่าทาง (Gesture) ได้แก่ การส่ายหน้า (face swinging) การพยักหน้า (Nodding) การจู๋นิ้วมือแตะปาก (Mouth touching with fingers) การทำบ๊วยปาก (protruding the lips) etc. แม้กระทั่งระบบสัญญาณต่าง ๆ เช่น สัญญาณธง สัญญาณควันไฟ สัญญาณจราจร สัญญาณที่เป็นสากลบางอย่าง เช่น ตีรูปผู้ชาย และผู้หญิง เป็นเครื่องบ่งชี้ว่า ไปห้องสุขา การตีรูปบุหรีแล้วขีดพาดฆ่า แสดงว่าห้ามสูบบุหรี บางสถานที่ก็ใช้ระบบรหัส ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 นิยมใช้รหัสลับกันมากในทวีปยุโรป เช่น การใช้ระบบรหัสลับภาษาดอกไม้ (flower language) ในประเทศเยอรมัน ซึ่งนับว่าเป็นการสื่อความหมายในระบบสัญญาณ ต่อมา การสื่อสารความหมายของภาษาแบบยุโรป ก็แพร่หลายเข้ามาในเอเชียบ้าง เช่น เครื่องหมายทางการค้า การบินไทยใช้เครื่องหมายดอกบัว หมายถึง บริษัทบัวหลวง เป็นต้น ยีนดอกกุหลาบ หมายถึง ความรัก ยกธงขาวให้ดู หมายถึง ยอมแพ้ ชูหัวแม่มือคว่ำลงข้างล่าง หมายถึง สอบไม่ผ่าน ชูนิ้วมือ 2 นิ้ว หมายถึง สอบผ่าน หรือชนะ สัญญาณที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นล้วนแต่เป็นเรื่องแห่งความหมายของของภาษาทั้งสิ้น (สุรียา รัตนกุล, 2555)

อย่างไรก็ตาม นักภาษาศาสตร์ กล่าวว่า ภาษาพูดเท่านั้นที่ได้ชื่อว่าเป็นภาษาที่สมบูรณ์ที่สุดของมนุษย์ เพราะจะได้ชื่อว่าเป็นภาษาต้องมีองค์ประกอบเหล่านี้

1. เสียง (Sound)
2. ไวยากรณ์ (Grammar)

3. ความหมาย (Meaning)

นั่นหมายความว่า เสียงธรรมชาติเป็นแหล่งที่มาของภาษา ถ้าปราศจากเสียงจากธรรมชาติแล้ว ภาษาก็ไม่มีในโลก ภาษาถ้าปราศจากความหมายแล้ว ก็เป็นภาษาไม่ได้ เพราะการสื่อสารกันไม่รู้เรื่อง ถ้าเรียงคำลงในประโยคไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์แล้ว การสื่อสารของภาษาก็จะไร้ผล ดังนั้น ภาษาต้องประกอบด้วย 3 ประการ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ เสียงต้องมาก่อน ต่อมาก็ไวยากรณ์ เข้ามาช่วยปรุงแต่งให้มีความหมายถูกต้องตามระเบียบของการเรียงคำในประโยค อันสุดท้ายได้แก่ ความหมายของภาษา เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็สามารถสื่อสารกันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น มีผู้อ่านบางท่านถามว่า องค์ประกอบของภาษา 3 ประการ คือ เสียง ไวยากรณ์ และความหมาย ถามว่า ความหมายมาก่อนได้หรือไม่ ต่อมาเป็นไวยากรณ์ และสุดท้ายคือเสียง ตอบว่าได้ในกรณีที่เรานำภาษาสัญญาณ เช่น เรามองเห็นไฟจราจร เช่น ไฟแดง เรารับรู้ว่าเป็น "หยุด" (stop) ไฟเหลืองเรารับรู้ว่าเป็น "เตรียมตัว" (precaution) และสุดท้าย คือ ไฟเขียว เรารับรู้ว่าเป็น "ผ่านได้" (go) ไม่ต้องมีเสียงสัญญาณเลยก็ถือว่าใช้ได้ คือภาษาสัญญาณนั่นเอง แต่การเรียงคำสิ่งผิดกฎไวยากรณ์ ก็ถือว่าเป็นภาษาสื่อสารไม่สำเร็จ สิ่งให้หยุด เขียนเป็น "หยุด" เตรียมตัว เขียนเป็น "ตัวเตรียม" สิ่งให้ผ่านได้เขียนเป็น ได้ผ่าน คำสั่งในลักษณะนี้ชื่อว่า เป็นคำสั่งที่ผิดพลาดทางไวยากรณ์

โดยทั่วไปรูปจำลองของภาษา (model) ที่ปรากฏในตำราภาษาศาสตร์ทั่วไปซึ่งจะปรากฏดังนี้

เสียงในภาษาเป็นอันดับหนึ่ง ไวยากรณ์เป็นอันดับสอง และยังมีไวยากรณ์เป็นอันดับสาม

ดังนี้

เสียง (Sound)

ไวยากรณ์ (Grammar)

ความหมาย (Meaning)

หรืออาจกลับกันดังนี้

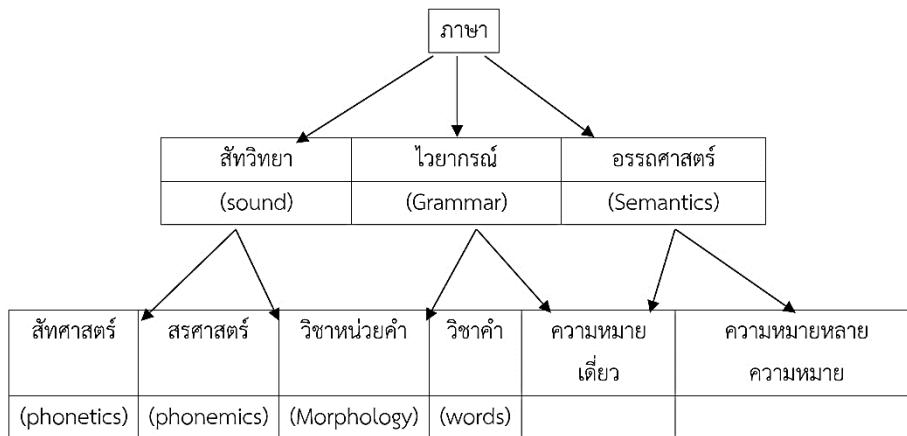
ความหมาย (Meaning)

ไวยากรณ์ (Grammar)

เสียง (Sound)

รูปจำลองทั้งสองแบบใช้ได้ เพราะมองภาพของภาษาสมเหตุสมผลพ้องขึ้น จัดเป็นภาษาได้ด้วยกันทั้งนั้น อันหนึ่งเป็นภาษาธรรมชาติ เสียงต้องมาก่อน อันที่สองเมื่อสัญญาณของภาษาเกิดความหมายของภาษาก็เกิดตามมา เช่น สัญญาณไฟจราจร สัญญาณธง สัญญาณควั่น สัญญาณก้อนเมฆ เป็นต้น

เมื่อกล่าวโดยสรุป ภาษาของมนุษย์สามารถย่อลงกล่าวโดยสังเขปดังนี้

อาจารย์ปรีชา พิชินพงศ์ ได้อธิบายความหมายของภาษาไว้ว่า คำว่า ภาษา มาจากภาษาสันสกฤต ซึ่งตรงกับคำว่า "ภาษา" ในภาษาบาลี คำว่า ภาษา ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมีความหมายตรงกัน คือ หมายถึง ถ้อยคำ หรือคำพูด เมื่อนำคำสองคำ คือ "ภาษา" ในภาษาสันสกฤต และ "ภาษา" ในภาษาบาลี ภาษาที่กล่าวด้วยถ้อยคำ หรือคำพูดนั้น ก็ได้ขยายกว้างออกไปเมื่อถูกนำเข้ามาใช้ในภาษาไทย (ปรีชา พิชินพงศ์, 2522)

เมื่อผู้เขียนได้ศึกษาผลงานของอาจารย์ปรีชา พิชินพงศ์แล้ว จับความได้ว่า ความหมายของภาษาที่ขยายกว้างออกไปนั้น ความหมายของภาษามีได้จำกัดอยู่เฉพาะเสียงพูด และกริยาอาการเท่านั้น แต่ยังใช้ในลักษณะอื่น ๆ ได้อีกด้วย ดังตัวอย่างการใช้คำ "ภาษา" ดังที่ ดร.วิจิตร ภาณุพงษ์ ได้ยกตัวอย่างการใช้คำภาษาในความหมายดังนี้ (วิจิตร ภาณุพงศ์, 2532 : 15)

- สำเนียงบอกภาษา กริยาบอกตระกูล หมายถึง ฟังเสียงพูดจะบ่งบอกพื้นฐานการศึกษา การแสดงออกทางพฤติกรรมเมื่ออยู่ร่วมกับสังคม ผู้มีการศึกษาดี หรือผู้มีประสบการณ์ดีกว่า กรอยามารยาทที่ดีอย่างกว่าจะปรากฏให้เห็น

- ประสบการณ์มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษา คนที่เคยใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวชาวต่างชาติที่พูดภาษาอังกฤษ จะสามารถเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้ดีกว่าบุคคลที่ไม่มีประสบการณ์เช่นนั้นเลย

- ลุงห่วยท่านมีความสุขตามภาษาคนบ้านป่า ตามภาษาในที่ฉันมี ได้หมายความว่า ภาษาที่ใช้พูด เด็กคนนี้เล่นซุกซนตามภาษาเด็กนั่นเอง

- เด็กคนนี้โตเป็นสาวแล้ว ยังไม่เป็นภาษาเลย เธอยังเป็นยายเฒ่าไม่รู้จักโตสักที

- ภาษามอญ-เขมร เป็นภาษาในตระกูลภาษาออสโตร-เอเชียติก มุนตะมอญซะแมใช้หรือไม่ใช่ อาจารย์ครับ

- หุงข้าวภาษาอะไร ข้าวไหม้หมด

เรื่องราวที่เกี่ยวกับคำว่า "ภาษา" ไม่เกี่ยวกับคำพูด แต่คำว่า "ภาษา" เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับสำนวนภาษา

เมื่อกล่าวโดยสรุป ความหมายของภาษาตามความเข้าใจของคนทั่วไปก็คือ เครื่องมือพิเศษอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่ใช้สื่อสารกันโดยการพูด การเขียน และการแสดงอากัปกิริยาท่าทางทั้ง 3 ลักษณะ

เลียวนาร์ด บลูมฟิลด์ (Leonard Bloomfield, 1933) ได้แสดงความคิดไว้ว่า ภาษาที่แสดงออกทางการพูด หรือวจนภาษา สำคัญที่สุดคือ สำคัญกว่าภาษาลายลักษณ์ และภาษาท่าทางรวมกัน ทั้งนี้เพราะภาษาพูด หรือภาษาเสียงเป็นภาษาแท้จริงของมนุษย์ กล่าวคือเสียงพูดของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากกระแสลมที่พุ่งผ่านขึ้นมาจากปอด ปอดนั่นเองเป็นจุดเริ่มต้นของเสียง ผ่านเส้นเสียง (vocal cords) แล้วผ่านออกมาทางช่องปาก (oral cavity) หรือช่องจมูก (nasal cavity) ทางใดทางหนึ่ง หรือทั้งสองทาง นอกจากนั้นก็มีอวัยวะส่วนอื่น ๆ ช่วยในการออกเสียงอยู่หลายส่วน ขั้นตอนในการออกเสียงของมนุษย์จึงมีความสลับซับซ้อน และควรมีการศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงมีขั้นตอนในการออกเสียงภาษา ซึ่งนักภาษาศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญแบ่งไว้เป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ยังไม่ป็นขั้นเกิดเสียง เป็นเพียงการเริ่มทำงานของกระแสลม (Airstream) ภายในปอด กระแสลมเกิดความดันสูงขึ้น จึงพุ่งขึ้นมาจากหลอดลม (windpipe)
2. ขั้นที่ 2 ขั้นทำเสียง เป็นขั้นแปลงกระแสลมจากปอดให้เกิดเป็นเสียง อวัยวะสำคัญที่ทำให้เกิดเสียง คือ เส้นเสียง (vocal cords) ซึ่งอยู่บริเวณเส้นลูกกระเดือก (Adams apple) มีลักษณะเป็นเอ็นเนื้อบาง ๆ สองเส้น เส้นเสียงทำหน้าที่ปิดเปิด ปล่อยให้กระแสลมผ่านสะดวกบ้าง ไม่สะดวกบ้าง แล้วแต่ประเภทของเสียงนั้น ๆ (ประสิทธิ์ กายกุลอน และนิพนธ์ อินสิน, 2530)
3. ขั้นที่ 3 ขั้นกล่อมเกลเสียง เป็นขั้นที่อวัยวะต่าง ๆ ที่อยู่เหนือหลอดลมขึ้นมาภายในปาก ช่วยกล่อมเกลาลมที่ผ่านเส้นเสียงขึ้นมาแล้วให้กลายเป็นเสียงต่าง ๆ ตามต้องการ ให้สังเกตดูเวลาร้องเพลง นักร้องพยายามกล่อมเกลเสียงให้เดินตามตัวโน้ต (วิไลวรรณ ขนิษฐานนท์, 2530)

ในหน้าที่ 13 ผู้เขียนได้อธิบายเกี่ยวกับการกำเนิดเสียงในภาษา เพื่อให้ผู้เริ่มเรียนภาษาศาสตร์ได้เรียนรู้เป็นพื้นฐานบ้างไม่มากก็น้อย

ผู้เขียน ขอนำผู้อ่านไปเรียนรู้ประเภทใหญ่ ๆ ของภาษา 3 ประเภท ด้วยกัน

1. วจนภาษา (Speech communication) เป็นภาษาที่เกิดจากเสียงพูด ซึ่งกระแสลมที่พูด พุ่งขึ้นมาจากปอด ผ่านเส้นเสียง (vocal cords) ซึ่งอยู่ที่ลูกกระเดือก แล้วกระแสลมจะผ่านออกมาทางช่องคอ (Larynx) ช่องปาก (oral cavity) หรือ ช่องจมูก (nasal cavity) แล้วแต่กรณี ให้ท่านผู้อ่านลองนึกภาพไปด้วย หรือให้นำกระดาษมาหนึ่งแผ่น อ่านไปด้วยแล้วเขียนไปด้วย แล้วถามตนเองว่า ตรงไหนเป็นตำแหน่งของปอด ตำแหน่งไหนเป็นตำแหน่งกระแสลม (Airstreams) มันตรงไหนบ้างเป็นต้น อ่านเผงผั่งให้เข้าใจ แล้วกระแสลมจะผ่านที่ช่องปาก (larynx) ช่องปาก (oral cavity) ช่องจมูก (nasal cavity) หรือที่เรียกกันว่าพยัญชนะนาสิกนั่นเอง อวัยวะต่าง ๆ ภายในปาก เช่น ลิ้นไก่ (uvular) เพดานอ่อน (velar) เพดานแข็ง (hard pate) ปุ่มเหงือก (Alveolar) ฟัน (teeth) ริมฝีปาก (bilabials) เป็นต้นก็ทำหน้าที่กล่อมเกลาลมที่ผ่านออกมาทางเส้นเสียงให้เกิดเป็นเสียงสระและเสียงพยัญชนะขึ้น นี่เป็นความสามารถของมนุษย์ กล่าวคือ มนุษย์สามารถทำเสียงเลียนแบบสัตว์ทั้งหลายได้ไม่ต่ำกว่า 100 สายพันธุ์ ส่วนสัตว์ทำเหมือนมนุษย์ไม่ได้ เสือเป็นนักร้องตัว

ร้ายจนจนกระทั่ง เมื่อล้านปีที่แล้ว เวลาสัตว์อื่นเป็นอาหาร จะกระโดดกระปบแล้วกัดที่คอเหยื่อ ทุกวันนี้การล่าสัตว์เพื่อกินก็ยังใช้วิธีการเหมือนเดิม นั้นแสดงว่าการศึกษาพัฒนาคุณภาพของตนเองเข้ามากลุ่มมนุษย์ไม่ได้ ดังนั้น ในด้านการสื่อสารด้วยเสียง มนุษย์ก็สามารถดัดแปลงเสียงให้สูง-ต่ำ ดังค่อยหรือแผ่วเบา กระซิบได้ เสียงที่ออกมาในลักษณะดังกล่าว

ถ้าเราสามารถใช้เสียงสื่อความหมายได้ก็จะเป็นภาษาเสียงได้

2. ภาษาลายลักษณ์ (Non speech) อวัจนภาษาเป็นภาษาที่มนุษย์ใช้สื่อความหมายกัน โดยมนุษย์ใช้ตัวอักษร หรือเขียนหนังสือ หรือใช้ตัวเขียนบนดินเหนียว หรืออาจจะเขียนลงบนเปลือกไม้ส่งถึงกันในสมัยโบราณ ส่งมาถึงผู้รับ รวมถึงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่สัมผัสได้ด้วยตาและมี (ประสิทธิ์ ภาพยนตร์กลอน) รูปภาพ แสงสี เครื่องหมาย อาณัติสัญญาณต่างๆ เช่น เครื่องหมายจราจร เครื่องหมายห้ามเดินเหยียบสนามหญ้า ห้ามทิ้งขยะ ห้ามนำอาหารมากินในห้องสมุด ห้ามถ่มน้ำลาย ห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่ราชการ เป็นต้น

3. ภาษาท่าทาง (Non-Verbal communication) เช่น ภาษาที่มนุษย์ใช้ติดต่อสื่อความหมายถ่ายทอดสื่อสารทางอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดโดยใช้กิริยาท่าทางเป็นสื่อ แสดงให้รู้ว่าคุณสื่อสารต้องการอะไร ซึ่งอาจจะแสดงให้ผู้รับสารทราบทางสีหน้า การสอดส่ายทางสายตา ตลอดจนการแสดงให้ปรากฏด้วยกิริยาอาการต่าง ๆ เช่น เป็นมิตรหรือเห็นด้วย ก็ส่งยิ้มให้ รับไม่ได้ก็สั่นศีรษะ โกรธก็ทำสีหน้าบูดบึ้ง มีอาการไม่สบาย ก็ทำหน้าเศร้าสร้อย ใช้มือกุมหัว เป็นต้น เราจะสังเกตเห็นกับพวกหนวกและใบ้ทั่วไป ส่วนคำศัพท์ที่นำมาใช้กับภาษาท่าทางก็มักจะใช้คำศัพท์ที่ไม่ตรงกัน เนื่องจากวิชานี้เป็นวิชาใหม่ในวงการ บ้างก็เรียกว่าภาษาเงียบ หรือ Silent Language สหรัฐอเมริกา บ้างก็เรียกว่าภาษาร่างกาย (Body Language) อังกฤษ ส่วนประเทศไทยจะรู้ในนามว่า ภาษาใบ้ หรือภาษามือ สุนิต คุณากร ภาษาท่าทาง ภาษาใบ้หรือภาษาท่าทาง ถึงแม้ว่าสื่อสารจะได้ใช้เสียงพูด แต่ก็มีผลจำเป็นจะต้องมีการเรียนการสอนในชั้นเรียนด้วยเพราะจะสามารถใช้ในชีวิตประจำวัน ในสมัยสงครามเย็น โจรคอมมิวนิสต์ หรือผู้ก่อการร้ายใช้ ชิกแมนถึงกันว่าจะพบกันที่ไหนจะทำอะไรบ้าง จะใช้ภาษารหัส (Code) (สมิตร คุณากร, 2519 : 235)

เมื่อกล่าวโดยสังเขป ความหมายของภาษาที่คนทั่วไปเข้าใจก็คือภาษา เพราะเป็นเครื่องมือพิเศษของมนุษย์ เครื่องมือชิ้นแรกที่เป็นวัฒนธรรมชิ้นหนึ่งที่พระเจ้าเป็นเจ้ามอบให้แก่มนุษย์ จงรักษาไว้ให้ดี อย่าให้ถูกทำลาย หรือสูญหาย เช่น อย่าทำให้เสียงวิบัติ อย่าทำให้ไวยากรณ์ตกหล่นหายไป เรียงคำต่าง ๆ ลงในประโยคให้ถูกต้องตามหลักทฤษฎี หน้าที่ของคำ เช่น คำนามทำหน้าที่อะไรได้ คุณนามวางไว้ในตำแหน่งไหนบ้าง และคำกริยาทำหน้าที่อะไรในประโยค การเรียนภาษาในระบบโบราณ (tradition Grammar) จะเน้นในด้านของการท่องจำ (Learned by heart) ยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teachers center) ผู้ที่จำความรู้ได้เหมือนครูนั้นแหละ ที่ยอมรับได้ว่าเป็นที่ยอมรับของนักเรียน เป็นบุคคลที่ถูกกล่าวถึงทั้งหมู่บ้าน (talk of the town) ที่เดียว เมื่อการเรียนด้วยวิธีการท่องจำ นักเรียนก็รู้สึกเบื่ออาจารย์ผู้สอบ และเบื่อตำราด้วย ถึงมีปัญหาในการเรียนภาษาตามโรงเรียนหรือตามสถาบันต่าง ๆ ในภาคพื้นยุโรป จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษาก็ไม่ชัดเจน ผู้เรียนก็ไม่แน่ใจว่า เมื่อเรียนจบแล้วจะสามารถนำความรู้ที่เรียนไปประกอบอาชีพอะไร

เมื่อครูอาจารย์ที่สอนอยู่ตามโรงเรียน และสถาบันบันการสอนภาษาต่าง ๆ มาประชุมกัน ต่างก็มีความคิดพร้อมต้องกันว่า ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (scientific method) เข้ามาช่วยในการสอนภาษา วิชาที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคม ภาษาทั้งหลาย คือ วิชาภาษาศาสตร์ (Linguistics) ทุกขั้นตอนของการสอนภาษาต้องดำเนินการตามวิธีการวิทยา แผนในการออกเสียงภาษาทั้งหลายในโลก ยึดตาม IPA (International Phonetic alphabet) แอสไซซิเอชั่น การเรียนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (child center) เรียนด้วยการปฏิบัติลงมือด้วยตนเอง ต้องการพูดภาษาอังกฤษคล่อง ก็พูดเองบ่อย ๆ พูดทุกวัน ต้องการเขียนภาษาอังกฤษถูกต้องแม่นยำ ก็ต้องเขียนบ่อยๆ อ่านภาษาอังกฤษให้มากๆ ส่วนครูต้องสอนด้วยวิธีสาธิต แสดงตัวอย่าง (pattern) ประโยคภาษาอังกฤษให้นักเรียนชม เมื่อมอบงานให้นักเรียนปฏิบัติ ครูก็ตรวจดูงานของนักเรียนว่าสามารถทำได้หรือไม่ งานที่มอบหมายให้นักเรียนทำบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ถ้าไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ครูก็ต้องสอนใหม่ อย่าปล่อยไปตามเวรตามกรรมเรียนต้องรู้

ลักษณะทั่วไปของภาษา

ภาษาเป็นของคู่กันกับมนุษย์มีอยู่กับมนุษย์ตั้งแต่ดึกดำบรรพ์คนที่พูดภาษาก่อนเพื่อน คือ คนที่เกิดก่อนคัมภีร์ไบเบิลคริสต์ศาสนาสอนว่า อัดัม และอีวา (Adam and Eva) เป็นผู้พูดภาษา มนุษย์เป็นคนแรก เพราะเขาทั้งสองได้รับมอบหมายให้เฝ้าสวนสวรรค์เอเดน และทั้งสองก็เป็นต้นกำเนิดของมนุษย์นี้เป็นเรื่องของตำนานอย่างไรก็ตามการศึกษาทางภาษาศาสตร์ ทำให้เราทราบลักษณะทั่วไปของภาษา ภาษาเป็นทาสรับใช้ที่ซื่อสัตย์ของมนุษย์ตั้งแต่เข้ายันคำ ยกเว้นเวลานอนหลับเท่านั้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงสรุปลักษณะของภาษาออกได้เป็น 7 ลักษณะดังนี้

1. ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารของมนุษย์ มนุษย์ใช้ภาษาติดต่อสื่อสารกับคนอื่น อย่างน้อยก็ใช้ภาษาสื่อสารกับภรรยา ลูกหลานหว่านเครือในครอบครัวของตนเอง ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ภาษาคือเครื่องมือสื่อสาร ถ้าสังคมปราศจากภาษา สังคมจะเป็นอย่างไร เรื่องนี้่น่าคิด

2. ภาษาเป็นสิ่งที่ประกอบด้วยเสียงและความหมาย (sound and meaningful unit) โดยปกติมนุษย์สามารถทำเสียง ได้หลายเสียง แต่ก็ใช่ว่าจะเป็นภาษาได้ทั้งหมด เพราะบางเสียงไม่มีความหมาย เช่น เสียงกรน เสียงละเมอ เสียงหัวเราะ เสียงร้องไห้ เสียงผิวกาก กระแอม กระไอ เป็นต้น เสียงเหล่านี้ไม่จัดเป็นภาษา เพราะไม่มีความหมายกำหนดแน่นอน บางคนอาจหัวเราะร้องไห้ เพราะดีใจ หรือเสียใจ เช่น สอบผ่าน หรือถูกห่วยรางวัลที่หนึ่ง ได้ยินเสียงหัวเราะดีใจ บางคนก็ร้องไห้เพราะดีใจก็มี เช่น การสอบไล่ครั้งนี้ตั้งใจอ่านหนังสือ ไม่หลับไม่นอน คราวที่แล้วสอบไม่ผ่าน คราวนี้ทุ่มเทอย่างเต็มที่ เมื่อสอบเสร็จก็รอฟังผลอย่างใจจดใจจ่อ เมื่อประกาศผลสอบมาปรากฏว่าสอบผ่านได้คะแนนอยู่ในระดับเกรด A ดีใจมากเลยนั่งร้องไห้อยู่คนเดียว ร้องไห้เพราะดีใจมาก

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ภาษาต้องประกอบด้วยเสียงและความหมายเสมอ

3. ภาษา มีลักษณะเป็นระบบระเบียบ ระบบระเบียบในที่นี้ หมายถึง ภาษาแต่ละภาษา มีลักษณะจำกัด คือ ภาษาแต่ละภาษาต้องมีหน่วยเสียง มีพยางค์มีหน่วยคำมีคำ มีโครงสร้าง และมีประโยชน์ของตนโดยเฉพาะ โครงสร้างของเสียงของหน่วยคำ คำ วลี และโครงสร้างของ

ประโยคจะไม่เหมือนกัน เช่น สร้างคำในภาษามีวิภัติปัจจัย ก็จะมีข้อจำกัดอีกแบบหนึ่ง คำ ๆ หนึ่ง จะประกอบด้วย ราก (root) + ฐาน (base) + ปัจจัย + วิภัติ เช่น คำว่า

คจฺฉติ มาจาก คมฺธฺตฺในความไป ---> คจฺฉ ---> คจฺฉติ

ปัสสติ มาจาก ปสฺส ธาตุในความเห็น ---> ปสฺส ----> ปสฺสติ

ส่วนโครงสร้างภาษาในตระกูลคำโดด คำว่า

/ปา/ สามารถผันวรรณยุกต์ครบ 5 เสียง คือ

ปา สามัญ (-)

ปา เอก (\)

ปา โท (^)

ปา ตรี (/)

ปา จัตวา (v)

แต่ละคำต่างก็มีความหมายของตนโดยเฉพาะ

4. ภาษาเป็นเครื่องมือของสังคม หรือพูดอีกสำนวนหนึ่ง ภาษาเกิดขึ้นเพราะสัญญาประชาคม ซึ่งสังคมนั้น ๆ ตกลงกันบนพื้นฐานของวัฒนธรรมแห่งชาติพันธุ์ของสังคม ในการกำหนดภาษาขึ้นใช้จึงไม่มีหลักเกณฑ์อะไรแน่นอนตายตัว และไม่มีใครให้เหตุผลไว้ว่า สัตว์ชนิดเดียวกันอวัยวะของร่างกาย อาหารชนิดเดียวกันมีชื่อเรียกต่างกันในกลุ่มคนไทย "ลิง" อังกฤษเรียก "monkey" ในหมู่คนไทยเรียก "สุนัข" อังกฤษเรียก "dog" เขมรเรียก "จะแก" จีนเรียก "จ้อ" ในหมู่คนไทยเรียก "อาหาร" อินเดียเรียก "มายะ" บาลีเรียก "โภชนะ" เป็นต้น เมื่อถามเจ้าของภาษาที่ได้รับคำตอบว่า ไม่ทราบเพราะบรรพบุรุษพาเรียกมาอย่างนั้น อีกประการหนึ่ง ภาษาไทยกรุงเทพฯ เรียกว่า "มะละกอ" ไทยถิ่นเหนือเรียก "มะก้วยเทศ" ไทยอีสานเรียก "บักหุ่ง" ไทยใต้เรียก ล่อกอ เป็นต้น มีเหตุผลอันใดจึงเรียกเช่นนั้น คำตอบคือไม่ทราบนั่นเอง

5. ภาษามีพลังแห่งความมอญงมย้งพูดก็ย้งออก ย้งเขียนก็ย้งงาม เมื่อหยุดการใช้ภาษา อาจเลื่อนหายตายเสียก็ได้ รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า สามวันหมั้นฝึกซ้อมดนตรี อักษรห้าวันหนีเนิ่นช้า เจ็ดวันจากนารีเป็นอื่น พระองค์ทรงใช้ความหมายว่า ศิลปวิทยาการทุกสาขาลดอดจนคาถาอาคมที่ศักดิ์สิทธิ์ ถ้าไม่หมั่นบำสารถายก็จะสูญหาย

6. ภาษาเกิดจากการเรียนรู้ ไม่มีมนุษย์คนใดเรียนรู้ภาษามาแต่กำเนิด ครูคนแรกที่สอนภาษาให้ลูก คือ มารดาที่เลี้ยง พี่ ๆ น้อง ๆ ในครอบครัว เมื่อเติบโตขึ้นก็ ถูกส่งไปเรียนภาษาที่โรงเรียนกับคุณครู จะหยิบยื่นภาษาให้กันเหมือนมรดกไม่ได้ มนุษย์พูดใช้ภาษา ภาษาก็ย้งงดงาม แดกฉานขึ้นตามลำดับ

7. ภาษามีลักษณะเป็นวัฒนธรรม วัฒนธรรมนั้นย่อมมีความเจริญงอกงามและมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การเมืองและสังคมเปลี่ยนไป ภาษาและวัฒนธรรมก็ย่อมเปลี่ยนไปตาม เมื่อมีการคบค้าสมาคมกันหลายชาติหลายภาษาหลายวัฒนธรรม โอกาสที่ภาษาและวัฒนธรรมจะพบกันครึ่งทางก็มีมาก

เอาละครับผมเขียนบรรยายให้ท่านผู้อ่านเพื่อประดับความรู้และประสบการณ์ ก็เห็นว่าสมควรแก่กาลเวลาขอกล่าวคำว่าสวัสดิ์

ผู้เขียนได้สาธยายเรื่องภาษาและความหมายของภาษาพอสมควร บรรณาธิการท่านสั่งว่า บทแต่ละบทความยาวไม่เกิน 7 หน้ากระดาษ บทความของผู้เขียนอาจยาวมากกว่า 7 หน้ากระดาษ ต้องขออภัย

บรรณานุกรม

อนุমানราชธน. พระยา. 2522. นิรุกติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542. กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์,

สุริยา รัตนกุล. 2555. อรรถศาสตร์เบื้องต้น. นครปฐม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปรีชา ทิชนพงศ์. 2522. ลักษณะภาษาไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

วิจิตร ภาณุพงศ์. 2532. โครงสร้างของภาษาไทย, (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. 2530. ภาษาและภาษาศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน และนิพนธ์ อินสิน. 2530. ภาษาวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

สุมิตร คุณานุกร. 2519. ภาษาท่าทาง. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Bloomfield. 1933. Leonard. Language. New York: Henry Holt.

